

MANAGEMENTUL ACADEMIC - CONCEPT ȘI SEMNIFICAȚIE ÎN CONDIȚII DE NORMALITATE ȘI SUB DOMINANȚA COVID-19, CU UN STUDIU DE CAZ PE FILIALA BRAȘOV A ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

Prof.univ.dr.drhc.Ion Petrescu
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

1. Introducere

Din câte cunoaștem este pentru prima dată când în literatura de specialitate este prezentată o asemenea temă. Structura organizatorică a sistemului academic român cuprinde: Academia Română, Academia Oamenilor de știință din România și Academiile de Ramură.

La început, poziționăm managementul academic în slujba academismului, didacticii și cercetării, subliniind în felul acesta obiectivele fundamentale și direcțiile majore de acțiune ale academiilor din România în condiții de normalitate și sub dominanța Covid-19.

Concepem academia ca un sistem de cercetare-dezvoltare-inovare și de transmitere de cunoștințe și know-how din domeniul său de preocupare în activitatea economică, socială și ecologică prin implicarea nemijlocită a academicienilor, cadrelor didactice, a cercetătorilor și personalului ajutător, care se implică în valorificarea oportunităților economice asociate cunoștințelor pe care le posedă.

Actorii academismului managerial, în persoana președinților - manageri generali, managerilor funcționali, managerilor de nivel mediu și inferior reprezintă cea mai importantă resursă a academei.

Principalele obiective ale academei sunt următoarele: (1) în domeniul cercetării – câștigarea unei reputații internaționale; (2) în domeniul educației prin atragerea unei mase de cadre didactice și studenți; (3) în privința internaționalizării cu accent pe operarea pe o piață academică globală; (4) în privința guvernantei prin furnizarea unui mediu favorabil activităților de cercetare și didactice;

Cuprinsul managementului academic este complex. Componentele sale cu semnificație majoră sub următoarele: (1) managementul academic: concept și semnificații; (2) strategia managerial-academică; (3) managementul activității academice de cercetare științifică; (4) sistemul informațional în managementul academic; (5) sistemul decizional academic; (6) comunicarea academică și managementul acesteia; (7) managementul resurselor umane academice; (8) managementul relațiilor academice internaționale; (9) evaluarea ca funcție a managementului academic; (10) eficiența managementului academic.

Și acum, expunem în continuare tema cu privire la conceptul și semnificațiile managementului academic.

2. Conceptul de management academic

Tratăm în cele ce urmează conceptul de management academic ca pe un semnificant lingvistic, un ansamblu de caracteristici modale gândite unitar în cadrul academiei și în folosul acesteia. Plecând de la experiența noastră în conceperea și realizarea managementului academic sintetizăm în cele ce urmează punctul nostru de vedere cu privire la managementul academic, ținând seama și de opiniile unor colegi – oameni de știință care s-au aplecat pe această temă din străinătate și din țara noastră. În definirea managementului academic se operează cu elemente calitative precum timp, spațiu, forță, putere, viziune, acțiune, precum și cu elemente-sensuri cantitative, utilizate ca măsuri ale realității, teoretizării formale și a practicii manageriale.

Conceptul de management cu numeroasele și semnificativele sale trăsături se folosește mult în teorie și practică. Esențialul în analiza și tratarea acestui concept îl constituie determinarea conținutului, a elementelor și direcțiilor care îi stabilesc trăsăturile. Dat fiind caracterul complex al managementului academic au apărut numeroase și variate definiții în formulare directă sau cu referire la acest concept.

Prin referire și la managementul academic E. Petersen și E. Plowman arată că "în sensul larg al cuvântului din punctul de vedere social managementul este o tehnică sau o metodă dezvoltată datorită tendinței proprii omului de a crea grupe". În acest sens, spun ei managementul poate fi definit ca totalitatea metodelor cu ajutorul cărora se determină, se clarifică și se realizează scopurile și sarcinile unui anumit colectiv [9].

William Newman definește managementul ca "importantă tehnică socială, ca direcționare, conducere și control al eforturilor unei grupe de indivizi în vederea realizării unui anumit scop comun. Este evident că un bun conducător este acela care face ca grupa să-și atingă scopurile sale în condițiile unui minim de cheltuieli, de resurse, de eforturi"[7]

Un alt punct de vedere în definirea conceptului de management îl are David H. Hemphil, care susține că managementul este un compus al elementelor putere, autoritate și influență[4].

Numeroase și semnificative însemnări privitoare la management în general, dar și cu referiri importante la managementul academic aparțin profesorului român Constantin Pintilie, din care am reținut: "Managementul este un mijloc cu ajutorul căruia schimbările social-economice, tehnologice și politice, toate schimbările umane pot fi concepute rațional și difuzate în ansamblul corpului social. Activitatea în domeniul managementului este considerată acum ca unul din factorii de bază ai creșterii economice având aceeași importanță cât și tehnica avansată; mai mult se consideră că o tehnică, oricât ar fi de perfecționată, nu-și dezvoltă întregul randament decât în condițiile unei organizări și conduceri corespunzătoare nivelului său"[10].

Cele de mai sus ne determină să constatăm că sensul conceptului de management academic din prezentările anterioare nu este întotdeauna clar și nici nu poate fi universal acceptat. Ceea ce ni se pare clar și acceptat este o anumită formă de comandă personală într-o situație în care aspectele tehnologice și umane sunt întrețesute pentru a oferi o evoluție plină de succes a organizației, respectiv a instituției academice. Ca insuficiențe ale definițiilor prezentate anterior menționăm faptul că unele se folosesc de accepțiuni vagi, fără caracterizarea de detaliu a procesului managerial și nu fac referiri la calitatea managementului.

La definirea conceptului de management academic, Academicianul Gheorghe Duca și profesorul Ion Petrescu consideră că trebuie avute în vedere aspectele esențiale ale academiei pe care le sistematizează după cum urmează[3]:

(1) prevederea rezultatelor dorite, interpretarea cererii și studierea pieței academice, prevederea tendințelor importante și identificarea problemelor majore ale academiei; (2) fixarea obiectivelor, politicilor, criteriilor și normelor de randament academic, elaborarea planurilor, programelor, bilanțurilor și definirea mijloacelor de control corespunzătoare; (3) precizarea rezultatelor așteptate de la actorii academici, conceperea și menținerea unor organizări corespunzătoare; (4) identificarea căilor pentru perfecționare, evaluarea rezultatelor, luarea deciziilor, adoptarea măsurilor corective; (5) îndrumarea personalului academic pentru a progresa, înțelegerea nevoilor și aspirațiilor sale, stimularea încrederii, a muncii participative, menținerea respectului, disciplinei și a eticii academice. [9]

În concordanță cu cele de mai sus, definim managementul academic ca ansamblul activităților, disciplinelor, metodelor, tehnicilor care înglobează sarcinile conducerii, gestiunii, administrării și organizării academiei și vizează ca prin adoptarea deciziilor optime în proiectarea și reglarea proceselor academice să se antreneze întregul colectiv de academicieni, cercetători, cadre didactice, studenți și personal ajutător pentru a întreprinde și a lucra eficient, pentru a organiza schimbări capabile să asigure academiei un viitor trainic și eficace pe plan economic și social. Considerăm că definiția noastră a managementului academic este de preferat întrucât unifică principalele elemente definitorii care în expunerile anterioare au fost exprimate separat și fragmentat. În același timp, apreciem că opinia noastră prezintă într-un context acțional funcțiile managementului academic și operațiile ce decurg din ele, cu orientarea lor spre realizarea scopului fixat de către președintele-managerul general al academiei. Prin definiția noastră, managementul academic este tratat ca instrumentul ce poate conduce academia la o expansiune în ierarhia scopurilor urmărite și a obiectivelor asigurate, respectiv orientarea academiei spre viitor, progresul managementului academic bazat pe exigențele generale ale științelor aplicate, pe continuitatea în dezvoltarea cunoștințelor, pe observarea riguroasă a organizării și desfășurării procesului managerial academic, și în sfârșit, pe cercetarea sistematică a succeselor și eșecurilor academiei.

3. Semnificația termenului de management academic

În legătură cu această temă au fost numeroase încercări de interpretare, unele mai complete, altele mai incomplete, unele mai reușite, altele mai puțin reușite. Situația de fapt a condus la o mare diversitate de opinii. Constatăm că majoritatea autorilor din domeniu au atribuit managementului în general și managementului academic în special o triplă semnificație: (1) știință; (2) proces de lucru; (3) centru de decizie.

3.1 Componente psihosociomanageriale ale conceptului de <<semnificație>>

În psihologia socială, sociologie și antropologia socială și culturală termenul de semnificație circulă cu sensul unui ansamblu de idei asociat unui status social care definește

relațiile acestuia cu alte poziții din cadrul sistemului social[5]. În acest context trebuie reținut că, alături de conceptul <<status>>, semnificația reprezintă o piatră de temelie a sistemului managerial, deoarece acesta poate fi socotit un ansamblu de rețele de statusuri și de semnificații asociate lor[11].

În același timp, semnificația este un concept important deoarece prin intermediul său rolurile managerilor, echipelor manageriale, ale restului personalului organizației se conectează la sistemele sociale și cele manageriale.

În psihologie, semnificația are un "înțeles propriu, designație sau denotație, funcție de conținut al persoanelor referitor la ceva exterior lor"[7].

Opinia noastră cu privire la conceptul de semnificație o prezentăm astfel: (1) semnificația poate fi detașată concludent numai în relațiile de comunicare semantică, deci prin cercetare și tratare a științei psihicului sub semnul <<conștiinței de sine>>; (2) prin experiență și cunoaștere se reușește să se pună în evidență semnificația realității academice în care tehnicile, științele, artele, limbajele sunt modurile sale particulare; (3) semnificația reprezintă nu numai o unitate a comunicării ci și a generalizării, a gândirii și limbajului; (4) semnificația se elaborează și se dezvoltă treptat, trecându-se de la empiric la științific; (5) esențialul sistemului de semnificații îl constituie conștiința în sensul că semnificația reprezintă concepte de natură psihologică, fiind necesar ca în permanență să se ia în considerare corelația intensitate – extensiune.

3.2 Semnificația managementului în lucrările unor specialiști în managementul general sau funcțional

3.2.1 Tripla semnificație a managementului la Eugen Burduș

Problema semnificației managementului este așezată chiar la începutul Tratatului său de management [2] cu titulatura <<Tripla semnificație a managementului>>. Trecând la studiul acestora constatăm că în loc de trei sunt prezentate patru semnificații pe care le sistematizăm în continuare: (1) managementul ca rezultat al muncii conștiente și sociale; (2) managementul ca activitate practică; (3) managementul ca centru de decizie; (4) managementul ca disciplină științifică;

3.2.2 Punctul de vedere al profesorilor Ovidiu Nicolescu și Ion Verboncu referitor la semnificația managementului

În lucrarea lor "Managementul organizației"[8] profesorii români tratează semnificația managementului mult mai amplu și cu elemente de specificitate moderne.

În ceea ce privește activitatea practică și poziționarea ei ca o componentă a semnificației managementului autorii citați o concep și o tratează ca o "modalitate specifică de management folosită cu o frecvență ridicată în cadrul unei organizații generatoare de rezultate pozitive".

Cea de-a doua componentă a semnificației managementului în viziunea prof. Nicolescu și Verboncu – managementul ca centru decizional este supus unei abordări moderne, autorii apelând la teorii descriptive, la abordări normative. Este semnificativ modelul dinamic conceput de autori pentru procesul decizional strategic din organizația românească.

Punctul forte în tratarea semnificației managementului de către profesorii Nicolescu și Verboncu îl reprezintă momentul când ei atacă cea de-a treia semnificație și anume managementul ca disciplină științifică deoarece își bazează managementul pe cunoaștere și aici cu mai multe sublinieri: factorii care amplifică semnificația managementului ca disciplină științifică și care sunt legați de dezvoltare managementului bazat pe cunoaștere și anume perfecționarea puternică a învățământului, creșterea nivelului de informare, modificarea parțială a culturii populației, proliferarea abordărilor, metodelor, tehnicilor inovaționale în organizații.

Pornind de la aceste premise, autorii propun două conturări definiționale ale semnificației managementului cunoașterii, una ca știință și cealaltă ca practică managerială.

Din punctul nostru de vedere care se concentrează în acest articol pe managementul academic și semnificația acestuia considerăm că operaționalizarea, funcționalitatea și eficacitatea academică pot fi asigurate și dezvoltate apelând la următoarele acțiuni: construirea unei culturi academice a cunoștințelor, manifestarea lideriatului academic, practicarea parteneriatelor academice, acțiunea academiei ca o instituție care învață, utilizarea muncii în echipa academică, dezvoltarea comunicării academice bazate pe cunoaștere, învățarea din practicile pozitive și negative ale academiei.

4. Studiu de caz pe tema Acțiuni de combatere a dominanței Covid-19 la Filiala Brașov a Academiei Oamenilor de Știință din România

Filiala Brașov a Academiei Oamenilor de Știință din România numără 16 membri cu vârste de la 50 la 92 de ani. Toți membrii sunt conștienți de pericolul contaminării cu Covid-19 și ca atare caută soluții eficiente de prevenire. Pătrund în esența pericolului fără a se dovedi stresanți și acționează ca Filiala Brașov să se mențină ca port drapel al Academiei nu numai în condiții de normalitate ci și sub dominanța Covid-19.

Membrii Filialei în întâlniri directe sau prin e-mail discută cu conducerea unor organizații economice sociale sau ecologice, implicațiile și modalitățile de rezolvare a problemelor relaționate cu criza actuală. În discuții se evidențiază rolul managementului în astfel de situații, mergându-se mai departe pe stabilirea coordonatelor unui management post criză. Întâlnirile directe ale biroului Filialei și cu colectivele de tratare tematică anti Covid-19 se țin în Aula "Sergiu T. Chiriacescu" a Universității "Transilvania" din Brașov care oferă spații mult mai largi de distanțare fizică.

5. Concluzii

În tratarea conceptului de management academic și a semnificației acestuia în condiții de normalitate și sub dominanța Covid-19 am încercat și credem că am reușit să pătrundem cu curaj printr-o abordare și un mod de prezentare care să dea răspuns la numeroase și dificilele probleme care stau în fața acestui prim element al managementului academic. Elaborarea articolului a presupus, dacă avem în vedere perioada de referință și anvergura sa, multiple activități de cercetare, cu trimitere spre trecut, spre perioada actuală, dar și de gândire asupra a ceea ce este de făcut astfel încât să fie puse în valoare valențele pozitive ale managementului academic ca factor modern de producție, generator de numeroase

influențe potențatoare asupra performanțelor economice și sociale ale țării și de factori activi de combatere a efectelor nocive ale Covid-19.

6. Bibliografie

- [1] Biddle, B. J., (1970) *Role theory: Expectation, identities and behaviours*, New York: Academy Press,
- [2] Burduș, E., (2005) *Tratat de management*, Editura Economică, București, pp. 27-29,
- [3] Duca Gh. și Petrescu I. [2015] *Managementul academic*, Academia de științe a Moldovei, Biblioteca Științifică Centrală "Andrei Lupan" (Institut)
- [4] Hemphil, D., *What is Leadership*, în: *The Canadian Administrator*, vol. VIII, nr. 2, noiembrie 1968
- [5] Heiss, J., (1981) *Social roles*, în: *Social Psychology: Social Perspectives*, ed. Morris Rosenberg și Ralph H. Turner, New York Basic Books
- [6] Linton, R., (1936) *The study of man*, New York: Apleton-Century-Crofts
- [7] Newman, V. H., *Administrative Action*, Prentice Hall, Englewood Hill, New York, 1964, p. 1
- [8] Nicolescu, O., Verboncu, I., (2007), *Managementul organizației*, Editura Economică, București, pp. 52-53, 55-58, 212-214
- [9] Petersen, E., și Plowman, *Business Organization and Management*, Illinois, 1958, p. 33
- [10] Pintilie, C., *Conceptul de management*, în: *Forum*, nr. 12, anul 1970, p. 21 și urm.
- [11] Popescu-Neveanu, P., (1978) *Dicționar de psihologie*, Editura Albatros, p. 648